

Marta Więckiewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

„CZĘSTO ZMIENIANE NICKI GWARANCJĄ HIGIENY FORUMOWEJ” – PROBLEM PERCEPCJI TOŻSAMOŚCI UŻYTKOWNIKA FORUM INTERNETOWEGO W KONTEKŚCIE OPEROWANIA NICKAMI

Wprowadzenie i założenia badawcze

W *Socjologii tożsamości* Tadeusz Paleczny wyraził pogląd, że tożsamość człowieka zmienia się pod wpływem nowych technologii. Badacz wyliczył pozytywne i negatywne aspekty wskazanych zmian. Do tych pierwszych zaliczył takie elementy, jak: samowiedza, tolerancja, otwartość, kreatywność, zdolności adaptacyjne, a do drugich zakwalifikował następujące czynniki: dezorientacja, tymczasowość, niestabilność, niepewność, przejściowość usytuowania w grupach¹. Wymienione właściwości widoczne są również w przypadku budowania tożsamości w porozumiewaniu się online, choć analiza konkretnych sytuacji komunikacyjnych pokazuje, że powyższy podział ma charakter uproszczony i uogólniony (co jest w pewnym stopniu uzasadnione złożoną naturą zagadnienia). Tożsamość to dla badaczy zajmujących się procesami komunikacji zapośredniczonej przez internet niezwykle istotna kwestia. Jak pisze Monika Podkowińska, komunikacja online wpływa na relacje międzyludzkie, a także na obraz siebie, jaki tworzymy w świecie wirtualnym². Badacze chętnie podejmują zwłaszcza problem kreowania fikcyjnych tożsamości przez uczestników komunikacji online (Ignacy Stanisław Fiut i Marcin Matuzik podkreślają, że w sieci każdy może stworzyć tyle tożsamości, ile tylko zdoła³). Na wstępie należy zaznaczyć, iż tego rodzaju zachowania stanowią zaledwie pewien obszar komunikacji internetowej⁴, a ponadto, jak podkreśla Magdalena Szpunar, „po jednej i po drugiej stronie łączy komunikuje się żywa, prawdziwie fizyczna istota”⁵.

¹ T. Paleczny, *Socjologia tożsamości*, Kraków 2008, s. 38.

² M. Podkowińska, *Kształtowanie tożsamości w Internecie*, [w:] *Wirtual. Czy nowy wspaniały świat?*, red. K. Korab, Warszawa 2010, s. 102.

³ I.S. Fiut, M. Matuzik, *Blogi – literatura interaktywna w sieci*, 2002, <http://matysoss.w.interia.pl/blogEK.htm> [20.08.2013].

⁴ Por. m.in. S. Vrooman, *The art of invective. Performing identity in cyberspace*, „New Media & Society” 2002, nr 4, s. 66.

⁵ M. Szpunar, *Spoleczności wirtualne – realne kontakty w wirtualnym świecie*, [w:] *Spoleczeństwo informacyjne. Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*, red. L. Haber, M. Niezgodna, Kraków 2006, s. 158.

W związku z tym, iż kwestia tożsamości w sieci i percepcji tożsamości internautów to zagadnienia złożone, problem badawczy w niniejszym tekście zostanie ograniczony do postrzegania tożsamości użytkowników forum internetowego w odniesieniu do sposobu posługiwania się nickami (pseudonimami)⁶. W tytule artykułu zamieszczono cytata z analizowanego w dalszej części tekstu forum internetowego: „Często zmieniane nicki gwarancją higieny forumowej”⁷, w którym wspomniano o jednym z zachowań forumowiczów, a mianowicie o zmienianiu pseudonimów. Nick ma istotne znaczenie, ponieważ użytkownicy forum tożsamość innych użytkowników percypują zazwyczaj przez pryzmat zbioru wypowiedzi podpisanych danym pseudonimem (rzadko mają dostęp do innych danych)⁸. Nick stanowi więc jedyny element tak wyraziście identyfikujący użytkownika forum i będący jego znakiem rozpoznawczym – dlatego też różnorodne działania związane ze zmienianiem pseudonimów zwracają uwagę forumowiczów⁹.

Materiał badawczy poddany analizie w niniejszym tekście stanowią wypowiedzi publikowane na jednym z forów dyskusyjnych stanowiących część portalu *Gazeta.pl*. Wybrano forum *Emama*¹⁰ z uwagi na to, że osoby chcące tu pisać mają obowiązek logowania się i zazwyczaj posługują się stałymi nickami (co stanowi istotny fakt w przypadku postawionego w niniejszej pracy problemu badawczego). Ponadto użytkownicy forum wykazują wysoką świadomość specyfiki komunikacji internetowej, a problem tożsamości internautów stanowi częsty temat ich dyskusji. W związku ze stosunkowo długim okresem działania forum wytworzyło się specyficzne dla omawianej formy internetowej porozumiewania się środowisko komunikacyjne. Funkcjonują w nim stali użytkownicy, którzy korzystają z forum od kilku lat, pojawiają się nowi forumowicze, którzy poznają obowiązujące tu zwyczaje, działają internetowi wichrzyciele, czyli trolle, a nawet zdarzają się gwałtowne spory, czyli *flame wars*.

Tożsamość w komunikacji internetowej

W tej części tekstu zarysowane zostaną istotne dla wyjaśnienia problemu badawczego zagadnienia teoretyczne związane z tożsamością internetową. Samo słowo „tożsa-

⁶ Barbara Czopek-Kopciuch stwierdza, że nicki wywodzą się z pseudonimów, a ponadto rozważa, czy nick jest nową kategorią antroponimiczną (to pytanie pozostawia otwarte). B. Czopek-Kopciuch, „Nick” – nowa kategoria antroponimiczna?, [w:] *Współczesne odmiany języka narodowego*, red. K. Michalewski, Łódź 2004, s. 106-111.

⁷ batuga, *często zmieniane nicki gwarancją*, 30.04.2012, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,135513934,135513934,czesto_zmieniane_nicki_gwarancja.html [20.08.2013].

⁸ Więcej na temat nicka z perspektywy językoznawczej w: J. Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa 2006, s. 130-137.

⁹ Odrębnym zagadnieniem jest semantyka nicków. Postrzeganie użytkownika forum wiąże się m.in. z tym, do jakich treści odwołuje się on w swoim pseudonimie, jakie skojarzenia celowo lub przypadkowo buduje. Ten problem wykracza jednak poza zakres badań wyznaczony w niniejszym tekście.

¹⁰ *Emama*, <http://forum.gazeta.pl/forum/f,567,emama.html> [20.08.2013].

mość”, jak wskazano w internetowej wersji *Słownika języka polskiego* PWN-u, ma kilka znaczeń: 1) identyczność; 2) świadomość siebie (w odniesieniu do pojedynczego człowieka); 3) świadomość wspólnych cech i poczucie jedności (w odniesieniu do społeczności); 4) cechy, fakty, dane pozwalające zidentyfikować jakąś osobę. Zastosowanie w niniejszej pracy będzie miał czwarty sposób rozumienia wskazanego pojęcia¹¹. Choć celem niniejszego artykułu nie jest dokonywanie przeglądu sposobów definiowania tożsamości, to warto podkreślić, że na gruncie wielu dyscyplin naukowych można dostrzec tendencję polegającą na odchodzeniu od postrzegania tożsamości jako czegoś stałego. Coraz częściej przyjmuje się, że tożsamość jest nieustannie konstruowana i negocjowana¹². Zygmunt Bauman podkreśla płynność tożsamości i stwierdza między innymi: „«tożsamość» jawi się nam raczej jako coś, co należy wytworzyć, a nie odkryć; jako przedmiot naszych wysiłków”¹³.

W badaniach psychospołecznych aspektów komunikacji istotne jest, w jaki sposób postrzegają siebie nawzajem porozumiewające się osoby. Od tego, jak uczestnicy procesu komunikacji widzą i oceniają się nawzajem, zależy przebieg tego procesu. W przypadku porozumiewania się „twarzą w twarz” wnioskowanie na temat tożsamości innej osoby następuje na podstawie informacji związanych z płcią, wiekiem, sposobem ubierania się, mówienia. Problem percepcji tożsamości nabiera innych kształtów, gdy mowa o komunikacji zapośredniczonej komputerowo (CMC – *computer mediated communication*), zwłaszcza opartej na tekście i przy założeniu, że uczestnicy procesu nie znają się poza siecią. W sytuacji porozumiewania się online niewiele jest danych na temat statusu społecznego jednostki. Nie ma tu więc tych podstawowych informacji, które pojawiają się, gdy dochodzi do bezpośrednich interakcji¹⁴ między komunikującymi się osobami¹⁵. Ponadto należy wskazać na ograniczenie doświadczeń sensorycznych w związku z brakiem kontaktu fizycznego¹⁶ i na zanikanie materialnego podłoża kontaktów międzyludzkich w CMC (M. Szpunar odwołuje się do pojęcia

¹¹ Kolejne znaczenie, matematyczne, zostało tu pominięte. *Tożsamość*, [w:] *Słownik języka polskiego*, <http://sjp.pwn.pl/slownik/2530211/tozsamosc> [20.08.2013].

¹² Por. m.in.: S. Bruce, S. Yearley, *The SAGE dictionary of sociology*, London-Thousand Oaks-New Delhi 2006, s. 144 (hasło *Identity*); Ch. Barker, *The SAGE dictionary of cultural studies*, London-Thousand Oaks-New Delhi 2004, s. 93-94 (hasło *Identity*).

¹³ Z. Bauman, *Tożsamość. Rozmowy z Benedetto Vecchim*, przeł. J. Łaszcz, Gdańsk 2007, s. 18. Z Zygmuntem Baumanem nie zgadza się Waclaw Branicki, który twierdzi, że tożsamości nie można konstruować, natomiast można ją odkrywać i rozwijać. W. Branicki, *Tożsamość a wirtualność*, Kraków 2009, s. 221.

¹⁴ Marian Bugajski podkreśla jednak, że internet „imituje komunikowanie bezpośrednie”. M. Bugajski, *Język w komunikowaniu*, Warszawa 2006, s. 492.

¹⁵ Por. N. Watson, *Why we argue about virtual community: a case study of the Phish.net fan community*, [w:] *Virtual culture. Identity and communication in cybersociety*, red. S.G. Jones, London-Thousand Oaks-New Delhi 2002, s. 107.

¹⁶ B. Aouil, M. Kajdasz-Aouil, *Rzeczywistość wirtualna jako przestrzeń wspomagania rozwoju i życia człowieka*, [w:] *Jednostka – grupa – cybersieć. Psychologiczne, społeczno-kulturowe i edukacyjne aspekty społeczeństwa informacyjnego*, red. M. Radochoński, B. Przywara, Rzeszów 2004, s. 60-61.

acielesności¹⁷). Inna istotna cecha komunikacji zapośredniczonej przez komputer to poczucie anonimowości porozumiewających się osób¹⁸. Anonimowość w internecie bywa pozorna, ponieważ użytkownicy sieci, pisząc o swoim życiu, ujawniają informacje, które mogą przyczynić się do rozszyfrowania ich tożsamości¹⁹.

Jayne Gackenbach i Heather von Stackelberg zwracają uwagę na to, że skutkiem uwarunkowań CMC (głównie anonimowości) jest nie tylko większa swoboda dyskusji, ale i kreowanie przez niektórych internautów tożsamości internetowej odrębnej od realnej²⁰. Użytkownicy sieci niekiedy odgrywają pewne role, podejmują działania związane z tworzeniem fikcyjnych bytów. Potwierdzają to Łukasz Jonak, Paweł Mazurek i Alek Tarkowski, pisząc: „Sieć jest także sposobem na komunikowanie tożsamości, a nawet miejscem, gdzie można ją redefiniować i konstruować na nowo”²¹. Warto również wspomnieć o refleksji Eliasa Aboujaoude’a, który zastanawia się, czy e-osobowość (w przypadku ludzi, którzy przybierają w sieci obcą tożsamość lub dokonują mniej skrajnej dysocjacji) można traktować jako „rodzaj współczesnego drugiego Ja”²². Jak stwierdza Jessie Cameron Herz, w internecie „trzeba zaakceptować sieciowe przebrania, bo często nie ma żadnego sposobu ich weryfikacji. Jeśli ktoś chce się ukryć, to i tak to zrobi, i żadną siłą się do niego nie dotrze. W Sieci nie ma żadnych twarzy, więc ludzie tworzą je sami. Niektórzy wkładają w to po prostu trochę więcej wyobraźni”²³. W związku z tego rodzaju działaniami podejmowanymi przez internautów badacze rozpatrują tożsamość

¹⁷ M. Szpunar, *op. cit.*, s. 164.

¹⁸ Bardziej precyzyjne jest pisanie o poczuciu anonimowości niż o anonimowości użytkowników. Istnieją bowiem możliwości ustalenia tożsamości internauty, np. jeśli korzysta on głównie z jednego komputera, można zidentyfikować go, biorąc pod uwagę numer IP (*Internet Protocol*), czyli indywidualny numer komputera podłączonego do sieci. M. Dutko, *Domeny internetowe*, Warszawa 2008, s. 11, 132.

¹⁹ Charakter anonimowości w internecie trafnie opisała jedna z użytkowników forum internetowego, które zostało poddane analizom w drugiej części tekstu. Ujęła tę kwestię następująco: „Z tym rozpoznawaniem na forum to jest tak jak z zamazanymi twarzami ludzi w niektórych programach w tv. Jak człowieka nie znam, no to jest dzięki temu zamazaniu anonimowy. Ale gdyby w tv pojawiła się moja siostra, czy koleżanka z pracy, to rozpoznałabym ją mimo zamazanej twarzy. Biorąc pod uwagę ciuchy, sylwetkę, miejsce itd.”. Wszystkie wypowiedzi z forum internetowego przywołano w niniejszym tekście w niezmienionej formie. peggy_su, *Re: Zestawienie przypadków a anonimowość w sieci*, 16.05.2012, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,135916040,135923687,Re_Zestawienie_przypadkow_a_anonimowosc_w_sieci_.html [30.07.2013].

²⁰ J. Gackenbach, H. von Stackelberg, *Self online: personality and demographic implications*, [w:] *Psychology and the Internet*, red. J. Gackenbach, Amsterdam 2007, s. 58-59. Interesujące ujęcie badawcze relacji między tożsamością a wirtualnością przedstawia W. Branicki, który dąży do określenia wpływu wirtualności na kształtowanie tożsamości człowieka. Posługuje się on kategorią tożsamości w wymiarze filozoficznym i stwierdza, że klasyczne koncepcje tożsamości stanowią użyteczne narzędzie umożliwiające pełniejszy opis zjawiska wirtualności. W. Branicki, *op. cit.*, s. 9.

²¹ Ł. Jonak, P. Mazurek, A. Tarkowski, *Wstęp*, [w:] *Re: internet – społeczne aspekty medium. Polskie konteksty i interpretacje*, red. Ł. Jonak i in., Warszawa 2006, s. 15.

²² E. Aboujaoude, *Wirtualna osobowość naszych czasów. Mroczna strona e-osobowości*, przeł. R. Andruszko, Kraków 2012, s. 34.

²³ J.C. Herz, *Wędrowniki po Internecie*, przeł. P. Sitarski, Poznań 1999, s. 150.

internetową między innymi w kategoriach gry czy eksperymentu²⁴. Zygmunt Bauman stwierdził jednak, że zmiana sposobu postrzegania tożsamości nie wynika z wpływu nowych technologii na współczesne życie. Uważa on, że ciąg przyczynowo-skutkowy wygląda inaczej: „to właśnie dlatego, że jesteśmy nieustannie zmuszani do modyfikowania czy korygowania naszej tożsamości i nie możemy sobie pozwolić na dłuższe posiadanie jednej z nich [...] – instrumenty elektroniczne okazały się bardzo poręczne”²⁵.

Tożsamość budowana przez użytkowników sieci nie musi być więc stała – ustanawiana jest w zależności od kontekstu i często służy doraźnym potrzebom. W środowiskach takich jak na przykład Second Life jest dość oczywiste, że użytkownicy wybierają tożsamość odległą od rzeczywistej, ponieważ mowa tu o świecie wirtualnym i budowanie fikcyjnych tożsamości stanowi właściwy cel funkcjonowania w Second Life. Natomiast na forach internetowych kreowanie tożsamości odległej od realnej postrzegane jest jako działanie niewłaściwe. Widoczne jest to zwłaszcza w sytuacjach, gdy użytkownicy, opierając się na informacjach zebranych z różnych źródeł, oskarżają danego internautę o pisanie nieprawdy i porównują jego realne życie z wykreowaną na forum fikcją. Często ukrywanie bądź fałszowanie pewnych informacji wiąże się z chęcią manipulacji innymi uczestnikami dyskusji. Joanna Lipińska do tego rodzaju manipulacji zalicza: trolling, wirtualną zmianę płci (*gender-switching*) i podszywanie się pod inne osoby²⁶.

Zachowania związane z budowaniem fikcyjnych tożsamości postrzegane są przez użytkowników sieci jako niewłaściwe (czy wręcz nieetyczne) i powodują spadek zaufania wobec innych uczestników procesu komunikacji online, co ma wpływ na kształt tego procesu. Justyna Hofmokl twierdzi, że internet w znacznym stopniu komplikuje tradycyjne procedury interakcyjne, dzięki którym porozumiewające się strony zyskują pewność, że druga osoba jest tą, za którą się podaje, co gwarantuje, że dana interakcja będzie przebiegać w przewidywalny sposób. Nie jest to jednak do końca uzasadnione stanowisko, ponieważ również w komunikacji „twarzą w twarz” może dochodzić do oszustw. Należy jednak przyznać rację badaczce, gdy pisze ona, że rozmowa polegająca na wymianie e-maili czy dyskusja na forum internetowym nie zawsze daje nam podstawy, by upewnić się co do tożsamości partnera rozmowy²⁷.

Przykłady tworzenia fikcyjnych tożsamości często przechodzą niezauważone – czy to z powodu wiarygodności kreacji, czy to z powodu braku zainteresowania innych uczest-

²⁴ S.T. Stern, *Instant Identity. Adolescent Girls and the World of Instant Messaging*, New York 2007, s. 3-5. Shayla Thiel Stern przypomina także o znaczącym rysunku, jaki w 1993 r. został opublikowany na łamach „New Yorkera”. Przewidywał psa siedzącego przy komputerze, który do innego psa kieruje słowa: w internecie nikt nie wie, że jesteś psem. *Ibidem*, s. 5.

²⁵ Z. Bauman, *op. cit.*, s. 84.

²⁶ J. Lipińska, *Tożsamość sieciowa*, [w:] *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*, red. M. Wawrzak-Chodaczek, Toruń 2008, s. 211.

²⁷ J. Hofmokl, *Internet jako nowe dobro wspólne*, Warszawa 2009, s. 113-114.

ników dyskusji. Wiąże się to z pewną tymczasowością, która dominuje w komunikacji internetowej. Internauci zazwyczaj skupiają się na treści wypowiedzi współdyskutantów (a i to fragmentarycznie), a nie na odkrywaniu tożsamości innych internautów poprzez łączenie w całość wielu informacji. Niekiedy pojawiają się jednak zwracające uwagę nieścisłości czy rozbieżności, które stają się źródłem kontrowersji. Wówczas rozpoczynają się dyskusje na temat odrębności tożsamości „realnej” i „kreowanej”.

„Często zmieniane nicki gwarancją higieny forumowej” – problem zmieniania nicków przez użytkowników forum

W dyskusjach na forum *Emama* często powraca temat historii powstania poszczególnych nicków czy też znaczeń ukrytych w pseudonimach. Jedna z użytkowniczek forum napisała, że odczuwa znudzenie własnym nickiem, a ponadto ma świadomość, że wybierając pseudonim, nie wykazała się kreatywnością („mysia-mysia”). Mimo to postanowiła nie zmieniać nicka, co wyjaśniła w następujący sposób: „mój nick to mój nick, dzięki temu wiadomo kim jestem, można wyszukać moje wypowiedzi sprzed dwóch lat i wysunąć mniej czy bardziej trafną (a zazwyczaj złośliwą) diagnozę na przedstawiony przeze mnie właśnie problem. Bez historii nicka to prawie jak bez osobowości”²⁸. Użytkownicy forum, publikując posty pod danym pseudonimem, tworzą pewną historię. Przez pryzmat zbioru wypowiedzi podpisanych określonym nickiem postrzega się użytkownika, który loguje się pod tym nickiem (np. jedne osoby jawią się jako kłótlive, a inne jako chętnie udzielające porad). Sposób postrzegania poszczególnych forumowiczów ma wpływ na to, jak są oni traktowani podczas dyskusji. Wymownie przedstawiła ten problem niezbyt lubiana użytkowniczka forum, która napisała, że gdyby swoje pytania publikowała pod innym nickiem, otrzymywałaby inne odpowiedzi, ponieważ forumowicze są do niej uprzedzeni²⁹.

W niniejszej części tekstu wyodrębnione i poddane analizie zostaną trzy działania, które wpływają na postrzeganie tożsamości forumowiczów, a wiążą się z operowaniem nickami: 1) tworzenie jednorazowych nicków na potrzebę konkretnych sytuacji, 2) zmienianie długo wykorzystywanych pseudonimów, 3) korzystanie jednocześnie z wielu nicków i zmienianie ich w zależności od kontekstu.

Użytkownicy forów internetowych tworzą jednorazowe nicki zazwyczaj po to, by zadać kłopotliwe dla siebie pytanie. Użytkowniczka podpisująca się jako: „nick.na.jeden.raz” stwierdziła: „Piszę pod innym nickiem, bo mnie znacie, i wstyd mi, że jestem taka małostkowa”³⁰. Natomiast osoba podpisująca się pseudonimem „orzechowka”

²⁸ mysia-mysia, *ile macie nicków?*, 5.11.2012, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,140213273,140213273,ile_macie_nickow_.html [20.08.2013].

²⁹ 18_lipcowa1, 17.12.2008, *Re: nick jednorazowy*, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,88670096,88684149,Re_nick_jednorazowy.html [20.08.2013].

³⁰ nick.na.jeden.raz, *muszę się wyżalić...*, 23.06.2006, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,44107444,44107444,musze_sie_wyzalic_.html [20.08.2013].

stwierdziła: „Założyłam nowy nick, żeby nikt się nie domyslił, że ja to ja. Już mam dość, muszę się wygadać”³¹. Autorka tego postu funkcjonowała na forum pod innym nickiem i prawdopodobnie publikowała treści, dzięki którym zbudowała pozytywny obraz własnego życia rodzinnego, a założyła jednorazowy nick, aby napisać o problemie małżeńskim. Jej wypowiedź wzbudziła gwałtowne reakcje wśród użytkowników forum. Opinie były podzielone. Zdaniem jednych, pisanie pod jednorazowym nickiem stanowi przejaw hipokryzji użytkowników, którzy pod stałym nickiem kreują idealny obraz siebie, a tworzą jednorazowy nick w przypadku potrzeby napisania o czymś, co zburzyłoby ich perfekcyjny wizerunek. Inni forumowicze stwierdzili, że rozumieją chęć pogłębienia poczucia anonimowości, gdy istnieje potrzeba napisania o wyjątkowo kłopotliwej sytuacji³². Pierwsze stanowisko zaprezentowała użytkowniczka o nicku osa551, która stwierdziła: „[...] wkurza mnie takie podejście internautek. Tak to wszystko u ich w porządku, a jak jest jakiś problem to, żeby nie zaburzyć idyllicznego obrazka chowają się pod innymi nickami. totalna hipokryzja”³³. Wyrazić drugą opinię była między innymi figrut, która napisała: „doskonale rozumiem jednorazowe nicki na jednorazowe wyrzucenie z siebie żalu. Czasami człowiek ma potrzebę się wykrzyknąć, że nie jest tak różowo jak by chciał (i koloryzuje sobie swoje piękne życie w luksusach na forum). Czasami ma ochotę napisać jak jest naprawdę, ale nie ma odwagi bojąc się krytyki. [...] Są [...] osoby [...], które nie mają odwagi napisać, że jest dużo gorzej w realu, niż na forum sobie życie tworzą”³⁴. Można więc zauważyć, że niektórzy użytkownicy forum piszą pod jednorazowymi nickami, ponieważ mają potrzebę wyjawienia danego problemu, ale obawiają się krytyki czy długotrwałego wypominania błędu, do którego się przyznali³⁵. Ponadto należy dodać, że osoby posługujące się jednorazowymi nickami

³¹ orzechowka, *Jak żyć ze skąpym mężem??*, 9.06.2010, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,112656859,112656859,Jak_zyc_ze_skapym_mezem_.html [20.08.2013].

³² Można zauważyć, że im większe poczucie anonimowości, tym większa swoboda wypowiedzi, ale i tym większa skłonność do agresji językowej. Marta Juza w artykule *Elitarne i masowe formy komunikacyjnego wykorzystania internetu* zauważyła, że jeśli internauci ujawniają swoją tożsamość, poziom dyskusji jest wyższy niż wówczas, gdy zachowują anonimowość. Badaczka przeanalizowała dyskusje na temat filmu *Gwiezdne wojny: Zemsta Sithów*, jakie odbyli użytkownicy grupy dyskusyjnej pl.rec.fantastyka.sf-f i forum Gazeta.pl. W przypadku pierwszej dyskusji komentatorzy zwykle ujawniali imię i nazwisko. Wymiana zdań była pełna emocji, ale nie pojawiły się wypowiedzi obraźliwe ani argumenty *ad personam*. Natomiast na forum głos zabierało wiele anonimowych osób i tu komentarze skrajnie zazwyczaj wzbudzały żywe reakcje, pojawiały się wulgaryzmy. M. Juza, *Elitarne i masowe formy komunikacyjnego wykorzystania Internetu*, [w:] *Re: internet...*, s. 71-74.

³³ osa551, *Re: Jak żyć ze skąpym mężem??*, 9.06.2010, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,112656859,112659062,Re_Jak_zyc_ze_skapym_mezem_.html [20.08.2013].

³⁴ figrut, *Re: nick jednorazowy*, 17.12.2008, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,88670096,,nick_jednorazowy.html?v=2 [20.08.2013].

³⁵ Por. wypowiedź: „Ja tam się autorce nie dziwię. Napisałaby pod stałym, a potem przy pierwszej, lepszej okazji jakaś «przyjazna» dusza by jej tę historyjkę wywlekała”. imasumak, *Zdziwiona?*, 2.08.2011, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,127549368,127563427,Zdziwiona_.html [20.08.2013].

podejrzewane są o zachowanie nazywane trollowaniem, które polega na prowokowaniu, podejmowaniu prób wywołania konfliktów bez pobudek merytorycznych³⁶.

Inne działanie, jakie można zaobserwować na forach internetowych, to zmienianie nicków po stosunkowo długim okresie ich wykorzystywania. Użytkowniczka forum o nicku „histeryczna” napisała: „jakiś przełom dzisiaj przeszedłam... Najchętniej zmieniłabym całą siebie... wszystko wokół... ale chyba się nie da... Więc przynajmniej wirtualnie sobie ulżę i założę inną skórkę”³⁷. Nick ma więc dla niektórych forumowiczów charakter znaczącego komunikatu – niesie on ze sobą istotne treści, odzwierciedla odczucia związane z pewnymi wydarzeniami. Zmiana pseudonimu pod wpływem określonych doświadczeń może stanowić jeden z elementów przemiany, jaką przechodzi internauta. Należy jednak zwrócić uwagę, że niekiedy tego rodzaju transformacje stają się przedmiotem śledztw. Na przykład na autorkę przywołanego wyżej cytatu padło podejrzenie, że jej zmiana pseudonimu jest wynikiem konieczności odcięcia się od wcześniejszych kompromitujących wypowiedzi³⁸. Innym powodem zmieniania stosunkowo długo używanych pseudonimów jest chęć zwiększenia prawdopodobieństwa zachowania anonimowości. Jedna z użytkowniczek forum napisała, że co jakiś czas tworzy nowy nick i pod nim loguje się oraz wypowiada, ponieważ w ten sposób trudniej będzie rozpoznać jej tożsamość³⁹.

Poza tworzeniem jednorazowych nicków oraz zmienianiem długo wykorzystywanych pseudonimów na forach internetowych daje się również zauważyć, że niektórzy użytkownicy posługują się kilkoma nickami jednocześnie i zmieniają nick w zależności od tego, w jakim wątku się wypowiadają, w jaką rolę się wcielają. Posiadanie wielu nicków, a więc bycie „wielonickowcem”, zazwyczaj jest krytykowane przez forumowiczów. Użytkowniczka forum o pseudonimie kkalipso napisała: „[...] nigdy nie zrozumieć takiego udawania typu jako zosia jestem dobra żoną i matką, jako krycia pluję jadłem i wyzywam itd. Często tak jest, że jak znika na kilka dni czy dłużej jeden nick nagle pięciu brakuje 😊”⁴⁰. Forumowicze wskazują jednak, że wykorzystywanie kilku nicków jednocześnie stanowi sposób ochrony prywatności w sytuacji, gdy ktoś ujawnia wiele informacji na swój temat, na temat różnych sfer swojego życia (wówczas poruszanie

³⁶ A. Naruszewicz-Duchlińska, „Flame war” czy załedwie iskra? Kilka uwag o konfliktach w internetowych grupach dyskusyjnych, 2009, http://www.academia.edu/2316056/Flame_war_czy_zaledwie_iskra_Kilka_uwag_o_konfliktach_w_internetowych_grupach_dyskusyjnych [20.08.2013].

³⁷ histeryczna, *Zmieniłam nick*, 31.08.2008, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,84081116,84081116,Zmieniłam_nick.html [20.08.2013].

³⁸ ib_k, *Re: Zmieniłam nick*, 31.08.2008, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,84081116,84082409,Re_Zmieniłam_nick.html [20.08.2013].

³⁹ nieszka99, *Re: ile macie nicków?*, 5.11.2012, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,140213273,140216212,Re_ile_macie_nickow_.html [20.08.2013].

⁴⁰ kkalipso, *Re: ile macie nicków?*, 5.11.2012, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,140213273,140214369,Re_ile_macie_nickow_.html [20.08.2013].

poszczególnych zagadnień wiąże się z wykorzystywaniem odpowiednich nicków)⁴¹. Jedna z użytkowniczek forum przyznała, że na forach serwisu *Gazeta.pl* wykorzystuje cztery nicki, „z czego jeden główny, jeden do nieudanego trollowania, jeden do trollowania znieca oraz jeden poniekąd służbowy” i dodała: „Mam jeszcze jeden do bloga i jeden, do którego się nigdy nie przyznam, używany tam, gdzie nie chcę być zupełnie wiązana ze sobą 😊”⁴². Inna użytkowniczka forum wskazała, że skutecznym rozwiązaniem jest posiadanie trzech pseudonimów. Pod pierwszym nickiem, który ma charakter główny, forumowicz buduje pożądany obraz siebie. Drugi pseudonim wykorzystywany jest w celach rozrywkowych. Natomiast pod trzecim nickiem użytkownik może sporadycznie opisywać swoje problemy, z którymi nie chce być utożsamiany na forum⁴³.

Pozostaje zadać pytanie, skąd użytkownicy wiedzą, że niektóre osoby posługują się kilkoma nickami jednocześnie. Poza sytuacjami świadomego wyjawiania takich informacji przez niektórych forumowiczów pojawiają się omyłkowe przypadki publikowania wypowiedzi pod niewłaściwym loginem. W ten sposób dany użytkownik niecelowo ujawnia, że posługuje się przynajmniej dwoma nickami⁴⁴.

Zmienianie nicków oceniane jest niejednoznacznie – jako przejaw „higieny forumowej” (bo zwiększa prawdopodobieństwo anonimowości), ale i oznaka nieszczeroci czy manipulacji. Największym zaufaniem forumowiczów cieszą się ci użytkownicy, którzy od lat posługują się tym samym nickiem. Jak słusznie stwierdziła J. Hofmokl, jednym z warunków wzbudzenia zaufania u odbiorcy jest między innymi rezygnacja z częstych zmian cyfrowej tożsamości⁴⁵. Takie działania, jak tworzenie jednorazowych nicków, zmienianie pseudonimu co pewien czas czy równoległe posługiwanie się wieloma nickami mają negatywny wpływ na sposób postrzegania uczestników procesu komunikacji. Powoduje to spadek zaufania do uczestników dyskusji forumowych⁴⁶. W konsekwencji omówionych wyżej zachowań komunikacyjnych na forach internetowych rozwija się interesujące zjawisko, które można zobrazować na przykład takimi wypowiedziami: „Kilka razy zaproponowałam upierdliwym nickom, [...] aby przestały

⁴¹ corkaswej mamy, *Re: ile macie nicków?*, 10.10.2007, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,70261781,70306065,Re_ile_macie_nickow_.html?wv.x=1 [20.08.2013].

⁴² mika_p, *Re: ile macie nicków?*, 5.11.2012, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,140213273,140217416,Re_ile_macie_nickow_.html [20.08.2013].

⁴³ zawsze-soffie, *Re: Wstyd się przyznać na forum...*, 23.06.2011, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,126390948,126392257,Re_Wstyd_sie_przyznac_na_forum_.html [20.08.2013].

⁴⁴ Np.: mala_kruffka, *o nickach na marginesie*, 3.09.2004, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,15422685,15462229,o_nickach_na_marginesie.html?wv.x=1 [20.08.2013].

⁴⁵ J. Hofmokl, *op. cit.*, s. 114.

⁴⁶ Marcin Jaskurzyński ujmuje zagadnienie gier z tożsamością w sieci w sposób o wiele bardziej optymistyczny. Podkreśla, że człowiek „przestaje być niewolnikiem własnej tożsamości”. M. Jaskurzyński, *Wpływ internetu na tożsamość*, [w:] *Wirtual...*, s. 112-113.

do mnie pisać⁴⁷, „Zabawnie też zajrzeć, co u starych nicków⁴⁸, „przyjazne nicki [...] nie myślą o tym⁴⁹, „takie właśnie nicki jak ty mnie wnerwiają⁵⁰, „Drogi Nicku!⁵¹ itd. Forumowicze zaczynają być postrzegani i traktowani przez współdyskutantów jako nicki. Świadomość braku wiarygodnych informacji na temat tożsamości innych uczestników procesu komunikacji skutkuje ich przedmiotowym traktowaniem.

Podsumowanie

Celem artykułu było przedstawienie problemu postrzegania tożsamości użytkowników forum internetowego w odniesieniu do kwestii posługiwania się nickami (pseudonimami). W refleksji nad tożsamością użytkownika forum internetowego skupiono się na problemie nicków. Forumowicze zazwyczaj nie spotykają się poza siecią i tożsamość innych użytkowników forum percypują jedynie przez pryzmat zbioru wypowiedzi podpisanych danym pseudonimem – stąd ważna rola nicka, który staje się znakiem rozpoznawczym danego forumowicza. Użytkownicy forum od lat posługujący się tym samym nickiem postrzegani są jako osoby wiarygodne, natomiast wątpliwości forumowiczów budzą sytuacje, gdy ktoś tworzy jednorazowy nick (aby zadać kłopotliwe dla siebie pytanie), co jakiś czas zmienia pseudonim czy występuje na forum pod wieloma nickami, zmieniając je w zależności od celu komunikacyjnego. Forumowicze prowadzą nawet swoiste śledztwa, próbując dociec, pod którymi nickami kryje się ta sama osoba, kto zmienił nick, kto założył nick jednorazowy. Podkreślić należy, że zmienianie nicków łączy się z podejmowaniem przez internautów gier z tożsamością, a to z kolei zjawisko wpisujące się w dostrzegany przez badaczy problem płynności tożsamości we współczesnym świecie.

Bibliografia

Materiał źródłowy

Emama, <http://forum.gazeta.pl/forum/f,567,emama.html> [20.08.2013].

Opracowania

Aboujaoude E., *Wirtualna osobowość naszych czasów. Mroczna strona e-osobowości*, przeł. R. Andruszko, Kraków 2012.

⁴⁷ kra123snal, *Re: Antypatyczny wacik lajtowo*, 20.03.2009, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,92963859,92972168,Re_Antypatyczny_wacik_lajtowo.html [20.08.2013].

⁴⁸ hellulah, *Re: Wstyd się przyznać na forum...*, 24.06.2011, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,126390948,126431115,Re_Wstyd_sie_przyznac_na_forum_.html [20.08.2013].

⁴⁹ zuwka, *Re: często zmieniane nicki gwarancją*, 30.04.2012, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,135513934,135525321,Re_czesto_zmieniane_nicki_gwarancja.html [20.08.2013].

⁵⁰ e. logan, *Antypatyczny wacik lajtowo*, 20.03.2009, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,92963859,Antypatyczny_wacik_lajtowo.html?v=2 [20.08.2013].

⁵¹ monia145, *Drogi Nicku!*, 25.06.2006, http://forum.gazeta.pl/forum/w,567,44107444,44191103,Drogi_Nicku_.html [20.08.2013].

- Aouil B., Kajdasz-Aouil M., *Rzeczywistość wirtualna jako przestrzeń wspomagania rozwoju i życia człowieka*, [w:] *Jednostka – grupa – cybersieć. Psychologiczne, społeczno-kulturowe i edukacyjne aspekty społeczeństwa informacyjnego*, red. M. Radochoński, B. Przywara, Rzeszów 2004.
- Barker Ch., *The SAGE dictionary of cultural studies*, London-Thousand Oaks-New Delhi 2004 (hasło *Identity*).
- Bauman Z., *Tożsamość. Rozmowy z Benedetto Vecchim*, przeł. J. Łaszcz, Gdańsk 2007.
- Branicki W., *Tożsamość a wirtualność*, Kraków 2009.
- Bruce S., Yearley S., *The SAGE dictionary of sociology*, London-Thousand Oaks-New Delhi 2006 (hasło *Identity*).
- Bugajski M., *Język w komunikowaniu*, Warszawa 2006.
- Czopek-Kopciuch B., „Nick” – nowa kategoria antroponomiczna?, [w:] *Współczesne odmiany języka narodowego*, red. K. Michalewski, Łódź 2004.
- Dutko M., *Domeny internetowe*, Warszawa 2008.
- Fiut I.S., Matuzik M., *Blogi – literatura interaktywna w sieci*, 2002, <http://matysoss.w.interia.pl/blogEK.htm> [20.08.2013].
- Gackenbach J., Stackelberg H. von, *Self online: personality and demographic implications*, [w:] *Psychology and the Internet*, red. J. Gackenbach, Amsterdam 2007.
- Grzenia J., *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa 2006.
- Herz J.C., *Wędrówki po Internecie*, przeł. P. Sitarski, Poznań 1999.
- Hofmokr J., *Internet jako nowe dobro wspólne*, Warszawa 2009.
- Jaskurzyński M., *Wpływ internetu na tożsamość*, [w:] *Wirtual. Czy nowy wspaniały świat?*, red. K. Korab, Warszawa 2010.
- Jonak Ł., Mazurek P., Tarkowski A., *Wstęp*, [w:] *Re: internet – społeczne aspekty medium. Polskie konteksty i interpretacje*, red. Ł. Jonak i in., Warszawa 2006.
- Juza M., *Elitarne i masowe formy komunikacyjnego wykorzystania Internetu*, [w:] *Re: internet – społeczne aspekty medium. Polskie konteksty i interpretacje*, red. Ł. Jonak i in., Warszawa 2006.
- Lipińska J., *Tożsamość sieciowa*, [w:] *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*, red. M. Wawrzak-Chodaczek, Toruń 2008.
- Naruszewicz-Duchlińska A., „Flame war” czy zaledwie iskra? Kilka uwag o konfliktach w internetowych grupach dyskusyjnych, 2009, http://www.academia.edu/2316056/Flame_war_czy_zaledwie_iskra_Kilka_uwag_o_konfliktach_w_internetowych_grupach_dyskusyjnych [20.08.2013].
- Palczyński T., *Socjologia tożsamości*, Kraków 2008.
- Podkowińska M., *Kształtowanie tożsamości w Internecie*, [w:] *Wirtual. Czy nowy wspaniały świat?*, red. K. Korab, Warszawa 2010.
- Słownik języka polskiego*, <http://sjp.pwn.pl/slownik/2530211/tozsamosc> [20.08.2013] (hasło *Tożsamość*).
- Stern S.T., *Instant Identity. Adolescent Girls and the World of Instant Messaging*, New York 2007.
- Szpunar M., *Społeczności wirtualne – realne kontakty w wirtualnym świecie*, [w:] *Społeczeństwo informacyjne. Aspekty funkcjonalne i dysfunkcjonalne*, red. L. Haber, M. Niezgoda, Kraków 2006.
- Vrooman S., *The art of invective. Performing identity in cyberspace*, „New Media & Society” 2002, nr 4.
- Watson N., *Why we argue about virtual community: a case study of the Phish.net fan community*, [w:] *Virtual culture. Identity and communication in cybersociety*, red. S.G. Jones, London-Thousand Oaks-New Delhi 2002.

Marta Więckiewicz

**“Often changed nicknames as a guarantee of online forum hygiene” –
the problem of the user’s identity perception in the context of using nicknames**

Summary

This paper concerns the issue of the online forum users’ identity in the context of changing nicknames. Forum users mostly don’t meet “outside the net” and identity of other users receive only through the prism of posts signed with a nickname, so the nickname identifies the forum user in a very distinct way (it’s like a trademark). People using one nickname for years are seen as credible, but users’ doubts are raised in such situations as creating “one-time” nicks, changing regular nicks, using few nicks at the same time. Games with identity result in lower trust to other forum users and have impact on the communication process.